

Az ifjúság kék madara - egy lélekbúvár gondolatai

Cicero mondta: szépek a fiatalok, de még szebbek az öregek. Bárha az ókori Róma nem az idősök iránti nagy-nagy tiszteletéről volt híres. Az ókor másik "klasszikusa", a görög föld szintén inkább a fiatalság csodálatában élt. Ez még akkor is így tűnik, ha tudjuk: a "görög szerelem", azaz az idősebb férfiak fiatal fiúkkal való szexuális kapcsolata igencsak jellemző volt, főleg Athén poliszban. Ma ennek a kapcsolatrendszernek leginkább ezt a szeletét emlegetjük. A története azonban egész más volt: egyfajta nevelés, életre felkészítés, aminek csupán egy részlete volt a szexuális kapcsolat. Aztán a házasság révén behajózva már bizony nem tűnt fel jó színben az említett két korosztály közötti szexuális viszony - legalábbis a történészek egy része ezt állítja. A természeti népeknél az idősök, a "vének" egész más helyzetben voltak / vannak: ők a társadalom vezetői, döntőbírái: tapasztalatuk, életbölcességük nagy tiszteletben áll. Talán nem véletlenül! Abban a kultúrkörben a fennmaradás, életben maradás feltétele az ő tudásuk - tapasztalatuk felhasználása.

Mai korunkra itt a "nyugati civilizációban" a felgyorsult fejlődés, a technikai rohanás, az életforma gyökeres átalakulása jellemző, mégpedig nem egy emberöltő, hanem annak töredéke alatt. Ilyen körülmények között az öregek élettapasztalata nemhogy nem a fennmaradás feltétele, hanem egyenesen érvényét veszíti, legalábbis az élet sok területén. Valószínű, ez is hozzájárul a széltében-hosszában tapasztalható ifjúság-eszményhez, és az idősebb korosztály háttérbe szorulásához.

Ennyi lenne? Nem hiszem! Mintha az emberek egy jelentős része nem tudná az életkorát: 40 éves "srácok", 20 évesek stílusában öltözködő idősök csak emiatt volnának? Csupán ebből élnének a fiatalító kúrák, kozmetikumok? Másról is szó lehet. Mintha nem tudnának sokan öregedni - idősödni, nem tudnák elengedni az ifjúság kék madarát. Minden eszközzel és erővel fiatalnak, vagy legalább fiatalosnak akarnak látszani: és gyakorta tragikomédia születik belőle.

Egy pszichológusnő mondta egy előadásában: "én vállalom a koromat: megdolgoztam a ráncaimért!" Erik H. Erikson pszichoszociális fejlődésméleteiben leírja: ahhoz, hogy egyik életfázisból / életszakaszból a másikba át tudjunk lépni, teljesíteni szükséges az adott kor pszichológiai fejlődési feladatait. Csak a sikeres osztályozó vizsga után kapható meg a "magasabb osztályba léphet" bejegyzés. És persze az ezzel járó lelki béke.

Márpedig ezeknek a sikeres vizsgáknak nem kedvez a jelen civilizáció! A három-, vagy többgenerációs nagycsaládok eltűnése, a (kétgenerációs) nukleáris családok jellegének megváltozása, a kisközösségek funkciótlanná válása, szétesése, az urbanizáció nem erről szól! Egyszerűen nincs elég idő a fejlődésre: a gyerek- és ifjúkorban már kis felnőttként kell élni, pedig a lélek még nem kész rá! Így aztán cipeljük magunkkal kamasz- és ifjúkori pszichés elakadásainkat, fixációinkat. A valódi életkorral járó "feladatok" így már nem, vagy csak részben tudnak sorra kerülni.

Egy részük pedig a gyermektelen pároknál/embereknél (szexuális orientációtól függetlenül) nem is létezik a gyakorlatban: a gyermekneveléssel kapcsolatosak. Az igénye sem? Hova lesz vajon? Talán más formában jelenik meg: pl. szakmai vonalon, munkával kapcsolatos tevékenységekben: amelyek lényegesen nagyobb teret foglalnak el az életből, mint másoknál; illetve fiatal társ keresésében, aki még nevelést igényel.

Többnyire meg is lehet találni azt a fiatalot, aki pedig egy stabilitást, kiegyensúlyozottságot, biztonságot nyújtó idősebb férfúra, avagy hölgyre vágyik: a saját korosztálya neki túl kockázatos, azaz egyáltalán nem vonzó (természetesen ez visszavezet eme ifjú gyermekkori családjához).

Illusztrációként eszembe jut egy homoszexuális idősebb páciensem, aki nálánál 20 évvel fiatalabb élettársával élt, meglehetősen konfliktuózus kapcsolatban. A terápia során "előkerült" az a "kamaszfiú", aki ott él benne, és "játsszótársat", barátot keres. Komoly hatással volt felnőttkori párválasztására! (Egy akármilyen korkülönbség melletti boldog, kiegyensúlyozott párkapcsolat persze nem ok a terápiára!)

Az ifjúságnak a biológia "kiosztott" egy nagy feladatot: a fajfenntartást. Emberi viszonylatban: a szexualitás nagy hangsúlyát, ennek külső jegyeivel (erő, egészség, szexuális vonzerő, szépség) együtt.

Azt gondolom, az emberi szexualitás fő funkciója már rég fittyet hány a biológiára: legfőképp az örömszerzés eszköze lett. Nagy kár lenne lemondani erről az örömről, akárhány éves is valaki. De a "külső kellékei" mégiscsak kapcsolódnak az életkorhoz: annak előrehaladtával bizony kopnak, fakulnak.

Mint ahogy a szexuális vágy is csökken (de nem szűnik meg!) az évek múltával, és más kap egyre nagyobb hangsúlyt. Pl. a hosszú távú célok és tervezés, a tapasztalatokból is táplálkozó integráltabb szemlélet, gondolkodás (e téren statisztikai átlagban az idősebb korosztály a jobb, a fiatalok inkább teljesen új dolgok elsajátításában nyerőbbek). Azt hiszem, ezek "piaci értéke" mélyen valódi értékük alatt van manapság, és még maguk a birtokosaik is alulértékelik.

Vagy nem is alulértékelésről van szó? Mintha nem lennének a helyükön, nem tudnánk mit kezdeni velük. Sem az idősebbek, sem a fiatalabbak. Hol is tanultak volna meg, amikor -mint arról már szó esett- hiányoznak a nagycsaládok? Ahol a déd- és nagyszülő a gyerekeivel, unokáival él egy családban. Ahol megtanulható, megtapasztalható: mindegyik korosztálynak megvan a maga megfelelő szerepe, fontossága, funkciója: ezek nem "csereszabatosak", de nem is nélkülözhetőek.

Nem is tanulás ez szó hétköznapi értelmében: egyszerűen "belenő" a legifjabb nemzedék, így aztán ez a természetes számára. Hogy is van ez ma? Hol is vannak a nagyszülők, és mit is tapasztalnak az unokák velük kapcsolatban?

Még egy gondolat a szexuális vonzerőről, szépségről. Nagyon relatív, és változó tartalmú fogalom! Bármilyen hihetetlen, úgy tűnik, kifejezetten kultúrafüggő az átlagos szépségideál milyensége.

Azon kultúrákban, ahol az éhezés nem volt ritkaság: a kövérség számított szépnek, vonzónak. Az egyik természeti törzsnél történetesen a nők a családfenntartók, ők azok, akik férjet választanak maguknak: itt a férfiak azok, akik passzívan tetszeni akarnak, főként lágyaságukkal, szépségükkel.

Egy szexuálpaszichológiai felmérés szerint a mai női szépségideál a karcsú, vékony, teltekeblű irányba változott 15 év alatt. Ugyanez férfiaknál a kidolgozott izmok felé tolódott. Nem nehéz felismerni ebben a szexuális aktus testi eszközeit: a "játékszerű" szolgáló női idomokat, és az erős, kitartó férfit, aki "bírija az iramot". E szex-centrikusság a generációk kapcsolatára - viszonyára miért ne nyomná rá bélyegét?

Az a kérdés már nagyon messze vezet, hogy is került vajon ennyire az élre, és minek a helyét foglalta el az emberi értékmérők között a szexualitás?

A nagy korkülönbség melletti kapcsolatok egyik speciális válfaja: a fiatalok szexuális vonzódása az idősebb, főként 60 éven túli emberekhez, azaz a gerontofilia. Ez is a szépség szubjektivitását jelzi: az ilyen fiatal számára ugyanis az időskor esztétikuma, szépsége a vonzó. Volt egy 25 éves férfi páciensem, aki egész más miatt jelentkezett ugyan kezelésre, de szóba került gerontofil volta is. Nem felejttem el örömtől, boldogságtól csillogó szemeit, amikor idős párja szépségéről beszélt!